

Irina Subotić

Branko Pavić – umetnik ovoga vremena i ovoga prostora

Kada se jednom budu rezimirali umetnički rezultati kraja veka na prostoru koji je tokom poslednje decenije – iz poznatih razloga – bio krajnje marginalizovan na mapi evropske vizuelne scene, ubedjena sam da će se u stvaralaštvu beogradskog umetnika Branka Pavića prepoznati najsuptilnije reagovanje na našu životnu stvarnost. Na to upućuje nekoliko paralelnih i istovremeno jukstapoziranih nizova kreativnih ideja, tehnoloških novina, misaone angažovanosti i zaokružene estetičke postavke. Pod tim se, najpre, podrazumeva njegov jasno iskazan, krajnje dosledan i osvedočen etički pristup koji u okvirima humanističkih principa na prvom mestu posmatra umetnika kao društveno biće, individuu odgovornu za sebe i za svet oko sebe. U tom smislu Branko Pavić svoje umetničko iskustvo osvedočuje kao egzistencijalno iskustvo izniklo na gradskom tlu, bez patetičnih, narativnih i direktnih asocijacija, ali sa mnogo simboličkih naznaka koje nije teško čitati. To su najpre bili semafori, bulevari i raskrsnice vezani za njegov neposredni životni hod, a potom su se, u drugom umetničkom ključu, javile čizme i marševi, ponegde su zasvetlele zvezd(ic)e, čuli su se ambijentalni zvukovi koji kao da potiču iz kosmosa i u njega se vraćaju... Sada se njegovo interesovanje okreće zaokruženom vidjenju ambijenata koji mu ili pripadaju, kao što je to Beograd, ili ih on prisvaja kao mesta posebnog doživljaja, poput San Franciska. To je predmet njegovog bavljenja na grafici *The Ketchup Building View* iz 1999. godine, sada izloženoj u ljubljanskoj Mestnoj galeriji, koju je umetnik radio u Kala Art Institute-u, na Berkeley-u u Kaliforniji, za vreme svog boravka u Americi na programu Artslink-a. Na njoj je primenjen višeslojni postupak koji povezuje tradicionalan način grafičkog mišljenja i rada sa najnovijom tehnologijom. Naime, Pavić je kontinuirano snimao San Francisko ukrug – dakle u rasponu od 360 stepeni – sa krova zdanja u kojem je boravio, zatim uz pomoć Adobe Systems-a, najpre kompjuterski digitalno obradio i printao, a zatim na »gotovom proizvodu« intervenisao klasičnim drvoreznim postupkom, bojama u potezima koji su ostavljali lični pečat i atmosferu. Otuda sasvim autentičan, drukčiji, nereprezentativan i neprepoznatljiv izgled jednog od najlepših svetskih gradova. Otuda podaci ambivalentnog značenja, utisak subjektivnog doživljaja »najobjektivnije« od svih umetnosti kakvom se (do nedavno) smatrala fotografija i otuda, najzad, to jedinstveno korišćenje naizgled inkompatibilnih tehničkih i umetničkih medija – kompjutera i drvoreza koje je dovelo do unikatnog tiraža grafike.

Pavić i dalje razradjuje svoju zamisao vezanu za posebnu upotrebu medija: u daljem životu ovog rada namera mu je da ostvari inverznu situaciju u kojoj će grafika, iako opipljiva, postojati samo virtuelno. Tačnije, umetnik će ponovo digitalno da unese u kompjuter svoj definitivno obradjeni print, dakle sa svim novim vizuelnim intervencijama na fotografiji i on će moći da se gleda na ekranu ali, razume se, nikada u svojim pravim – ogromnim – dimenzijama (76,5 x 1.117 cm), već samo u segmentima koji se pokreću mišem.

Zamisao Branka Pavića da upravo na predstavi San Franciska započne sa serijom novih

mogućnosti subjektivnih prikaza gradova za koje je vezan svakako nije slučajna. Ne samo što se radi o tehničkim mogućnostima koje u tom času (početak 1999.godine) nisu ni postojale u drugim sredinama, već se radi i o gradu koji je na suprotnom kraju zemljine kugle u odnosu na mesto Pavićevog grada – Beograda. Više od čistog geografskog podatka, za Pavića je San Francisko u tom času bio na imaginarnom i u isto vreme stvarnom suprotnom polu od mogućnosti koje su se ovde pružale, a u isti mah velegrad koji nije za njega lično bio simbol slobode i lepote, već realnih mogućnosti rada i on ga je u tom nekodiranom stanju i prihvatio kao svoj. Slične projekte Pavić namerava da uradi i sa drugim sredinama čime bi se kompletiralo njegovo dugogodišnje bavljenje temom Velikih gradova, obradjenih kroz različite discipline i vidove izraza i sa različitim semantikom.

Sva svoja iskustva Branko Pavić pretače u edukativan rad ali i to ne na klasičan način uobičajene pedagoške prakse u vizuelnim umetnostima, već kao puno poštovanje, pa čak i identifikaciju sa svojim mladim kolegama i brojnim, najboljim studentima arhitekture i umetnosti. On je tokom devedesetih godina sa njima, sa grupom mladih dizajnera *Škart*, kompozitorom Goranom Vukojićem a u okviru *Radionice 301* (koja simbolizuje kabinet na Arhitektonskom fakultetu gde Pavić radi kao profesor likovne kulture u najširem smislu tog pojma) ostvario ili učestvovao u nizu velikih zajedničkih, multimedijalnih projekata, kao što su *Armatura*, *Projekat X*, *Accelerator*, *Pomisli želju*, vezano za festival *Žudnja za životom*, koji je bio rasprostranjen po celom Beogradu... Pomenimo još samo poslednji projekat pod nazivom *Case* koji u izvesnom smislu sažima način razmišljanja i traganja za adekvatnim načinom reagovanja u zemlji razorenoj ratovima, sankcijama, korupcijom, društvenom i individualnom bedom, padom moralnih, kulturnih i svih drugih kriterijuma. Sve je bilo praćeno masovnim odlivom najobrazovanijih mladih ljudi tokom poslednje decenije. Među njima je bio, razume se, i veliki broj Pavićevih saradnika koje je on virtuelno okupio sa raznih meridijana na kojima sada žive, identifikovao, numerisao kao *slučajeve*, predstavio po jedan njihov rad ostvaren u tuđini i tako ostavio svedočanstvo za vremena koja će zaboraviti šta nam se sve dešavalo u godinama *koje su pojeli skakavci*, kako često parafraziramo našeg velikog književnika Borislava Pekića i njegovo podsećanje na sumanutost komunističkog režima nakon drugog svetskog rata.

Branko Pavić je dragoceni saradnik Centra za kulturnu dekontaminaciju koji već pola decenije u Paviljonu Veljković – prvoj beogradskoj privatnoj galeriji namenjenoj kolekciji slika i skulptura, zidanoj početkom veka – sprovodi misionarsku ulogu očuvanja pravih vrednosti civilnog društva, dostojanstva i autonomije intelektualnog stava. U tom kontekstu su i radovi Branka Pavića, samostalni ili vezani za pozorišne predstave prikazivane na nizu domaćih i evropskih scena, u Švedskoj, Velikoj Britaniji, Nemačkoj, Makedoniji, Hrvatskoj... Postavka *Remapping* se odnosila na aktuelnu problematiku prekrajanja granica, zatim audio-vizuelna instalacija za predstave *Alchajmerova simfonija* i *O Nemačkoj* gde su repetitivni crno-beli elementi scenografije asociirali na sindrom ponavljanja (istorijskih) situacija, uglavnom onih u kojima nestaju ili se transformišu osnovni civilizacijski pojmovi. Drugim rečima, on je umetnik duboko ukorenjen u svoje vreme i prostor svoga življenja i u tom smislu se njegova svestranost i svesnost osvedočuju svakim novim ostvarenjem. Ostaje nam uverenje da će novi istorijski period, u koji upravo ovih dana ulazimo, biti dovoljno inspirativan, i da će svojim pozitivnim konotacijama Branku – i svima nama – omogućiti mirnije i vedrije stvaranje.

Beograd, početak oktobra 2000.